

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut ja maksusta vapauttamisen periaatteet 1.8.2026 alkaen

SL 25.03.2026 § 32

Valmistelija

koulutuspäällikkö Auli Saarinen, perusopetuksen suunnittelija Arla Montonen ja sivistysjohtaja Kirsi Kinnunen

Eduskunta on hyväksynyt aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen korottamista koskevan perusopetuslain muutoksen (1369/2025). Laki tuli voimaan 1.1.2026 ja koskee perusopetuslain 48. f §:ssä säädettyjä enimmäismaksuja.

Korotuksen tavoitteena on kompensoida kunnille kohdistuvaa aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuusleikkausta, joka on valtakunnallisesti seitsemän miljoonaa euroa vuodessa. Valtionosuuden leikkaukselle ei ole esitetty päättymisvuotta. Leikkaus kohdistetaan kunnille valtionosuusjärjestelmän mukaisessa suhteessa, käytännössä aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrän ja toiminnan laajuuden perusteella.

Loviisan kaupungin osalta aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuden arvioidaan vähenevän noin 22 000 euroa vuodessa vuodesta 2026 alkaen. Vähennys lasketaan kertomalla valtakunnallinen leikkaus kunnalle valtionosuusjärjestelmässä määräytyvällä laskennallisella osuudella (Loviisan osuus on noin 0,31 %). Vähennys on pysyvä ja samansuuruinen myös vuonna 2027, ellei valtionosuusjärjestelmään tehdä muutoksia. Lisäksi maksut sidotaan indeksiin 1.8.2027 alkaen (perusopetuslaki § 48 g). Jatkossa kuukausimaksujen enimmäismäärät tarkistetaan kuntien peruspalveluiden hintaindeksin muutoksen mukaisesti. Indeksitarkistukset tehdään joka toinen vuosi.

Lain mukaiset uudet enimmäismaksut 1.1.2026 alkaen

- 570 tuntia: enintään 148 euroa kuukaudessa (nykyinen 120 euroa)
- 760 tuntia: enintään 197 euroa kuukaudessa (nykyinen 160 euroa)

Loviisan kaupungin nykyiset asiakasmaksut

- Aamutoiminta: Kuukausimaksu on 50 euroa, toiminnan alkaessa klo 7.00 koulupäivän alkuun saakka.
- Iltapäivätoiminta klo 16.00:een asti: Kuukausimaksu on 70 euroa.
- Iltapäivätoiminta klo 17.00:ään asti: Kuukausimaksu on 80 euroa.

Elokuulta ja tammikuulta perittävä maksu on puolet kuukausimaksusta, eli 25 euroa, 35 euroa tai 40 euroa toiminnan laajuuden mukaan.

Maksuista vapauttaminen ja huojentaminen

Voimassa olevan hallintosäännön kohdan 35 § 5 mukaan koulutuspäällikkö päättää perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaan ottamisesta ja päättää asiakasmaksuista vapauttamisesta tai maksun huojentamisesta. Lukuvuonna 2025–2026 on maksuvapautus myönnetty yhden perheen kohdalla.

Nykyinen aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma määrittää maksuista vapauttamisen ja huojentamisen osalta seuraavaa:

- Koulutuspäällikkö päättää asiakasmaksuista vapauttamisesta tai niiden huojentamisesta perustuen lapsen hoitosuunnitelmaan (EHO).
- Koulutuspäällikkö päättää asiakasmaksuista vapauttamisesta tai niiden huojentamisesta ottaen huomioon perheen kokonaisvaltaisen tilanteen (esimerkiksi taloudellinen tilanne ja lapsen tuen tarve).

Toimintasuunnitelmaan olisi syytä tarkentaa maksuista vapauttamisen käytänteet ja toimintatavat. Perusopetuslain 48. f §:n mukaan maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos huoltajan elatusvelvollisuus, toimeentulon edellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä.

Kasvatus- ja sivistyslautakunta on viimeksi päivittänyt toimintasuunnitelman 27.8.2025, jolloin päivittämisen taustalla olivat perusopetuslain (628/1998) muutokset oppimisen tukea koskien. Nykyiset aamu- ja iltapäivätoiminnan valinta- ja maksuperusteet astuivat voimaan 1.8.2020 (kasvatus- ja sivistyslautakunta 29.1.2020 § 6). Näin ollen on syytä päivittää perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmaa maksusta vapauttamisen tai huojentamisen sekä maksujen tarkistamisen osalta. Lakiesitys mahdollistaa maksujen korotuksen vuoden 2026 alusta, mutta ilmoittautuminen kuluvalle toimintakaudelle on tehty vanhan lainsäädännön mukaisella hinnoittelulla. Tästä johtuen on perusteltua, että muutokset päivitettyjen maksujen osalta astuisivat voimaan 1.8.2026.

Liitteet

- Aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma (KSL 27.8.2025 § 42)

Esittelijä

Sivistysjohtaja Kirsi Kinnunen

Ehdotus

Sivistyslautakunta päättää

- a) korottaa aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksuja 1.8.2026 alkaen seuraavasti:

Toiminta	1.8.2020 alkaen €/kk	1.8.2026 alkaen €/kk	Muutos €/kk
Aamu klo 7 alkaen	50 €	55 €	5 €
Iltapäivä klo 16:een asti	70 €	85 €	15 €
Iltapäivä klo 17:ään asti	80 €	95 €	15 €

- b) hyväksyä aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmaan seuraavat täsmennykset maksun perimättä jättämisen tai huojentamisen periaatteista:

Huoltajat voivat hakea vapaamuotoisella hakemuksella maksun perimättä jättämistä tai huojentamista sosiaalihuollon tai muun asiantuntijan kirjallisen lausunnon perusteella.

Maksun perimättä jättäminen tai huojennus myönnetään määräajaksi, enintään toimintavuodeksi kerrallaan, ja se voidaan myöntää aikaisintaan sen kuukauden alusta, jolloin hakemus on vastaanotettu. Hakijalla on velvollisuus ilmoittaa muutoksista kesken toimintavuoden, jos perheen tulot muuttuvat päätöksenteon jälkeen.

- c) valtuuttaa perusopetuksen suunnittelijan tiedottamaan asiasta ja päivittämään toimintasuunnitelman päätöksen mukaisesti.

Käsittely

Jäsen Ruut Luukkonen ehdotti, että asia palautetaan valmisteluun ja lautakunta kannatti sitä yksimielisesti.

Päätös

Sivistyslautakunta päätti palauttaa asian valmisteluun.

SL 22.04.2026
333/12.00.00/2026

Valmistelija

koulutuspäällikkö Auli Saarinen, perusopetuksen suunnittelija Arla Montonen ja sivistysjohtaja Kirsi Kinnunen

Valmistelussa on tarkasteltu aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksuja sekä maksuvapautuksen periaatteita kokonaisuutena. Tarkastelussa on huomioitu perusopetuslainsäädäntö, kuntatalous, perheiden tulotaso sekä hallinnollinen toteutettavuus.

Perusopetuslain (48. f §) mukaan asiakasmaksu tulee jättää perimättä tai sitä tulee alentaa, mikäli huoltajan toimeentuloedellytykset tai muut huollolliset syyt sitä edellyttävät. Lainsäädäntö ei edellytä tulorajoihin perustuvaa mallia, vaan mahdollistaa harkinnanvaraisen menettelyn.

Asiassa on huomioitava, että Loviisan kaupungin talousarvion 2026 yhteydessä on päätetty, että kaikki kaupungin vastuualueet laativat tuottavuusohjelmat, jotka sisältävät konkreettiset ehdotukset kustannusten hillitsemiseksi. Tuottavuusohjelma ei koske palveluverkkoa ja sen ei tule sisältää palveluverkon laajuutta koskevia esityksiä. Sen sijaan tuottavuusohjelman yhteydessä tulee valmistella ehdotuksia muun muassa toiminnan tehostamiseksi ja sisäisten prosessien uudistamiseksi. Tuottavuusohjelmat valmistellaan niin, että ne voidaan ottaa huomioon vuoden 2027 talousarvion valmistelussa.

Hallituksen esityksessä ([HE 103/2025 | Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi | Hallituksen esitykset | Finlex](#)) eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi 2.3.3 Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävät maksut -kohta määritetään seuraavaa:

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut eivät ole olleet indeksisidonnaisia, minkä vuoksi ne ovat jääneet jälkeen kustannuskehityksestä. Valtakunnallisessa uudistuksessa (HE 103/2025) enimmäismaksuja korotetaan noin 23 % ja samalla maksut sidotaan indeksiin (kuntien peruspalvelujen hintaindeksi) 1.8.2027 alkaen. Indeksitarkistus on jatkossa joka toinen vuosi. Hallinnollisen työn

minimoimiseksi on ehdotettu, että tarkistukset tehtäisiin samassa rytmissä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen indeksitarkistusten kanssa.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tulee tarjota joko 570 tuntia (kolme tuntia päivässä) tai 760 tuntia (neljä tuntia päivässä) koulun työvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella. Toimintaa voidaan järjestää koulun työvuoden aikana arkipäivisin pääsääntöisesti kello 7.00–17.00 välisenä aikana. Toimintaa suunniteltaessa tulee olla yhteistyössä kotien ja toiminnan järjestäjien kanssa.

Vaihtoehdot

Vaihtoehto A

- Nykyisen kaltainen malli
- Asiakasmaksut määräytyvät erikseen aamu- ja iltapäivätoiminnan mukaan
- Maksuvapautuksen mahdollisuutta lisätään tiedottamisen keinoin
- Maksuvapautus perustuu hakemukseen ja tapauskohtaiseen harkintaan

Vaihtoehto B

- Tuntiperusteinen malli ja täsmennetty maksuvapautus
- Asiakasmaksut määräytyvät päivittäisen osallistumisajan pituuden perusteella
- Maksuluokat: enintään 4 tuntia / yli 4 tuntia päivässä
- Maksuvapautus säilyy harkinnanvaraisena, sen periaatteita täsmennetään ja maksuvapautuksen mahdollisuutta lisätään tiedottamisen keinoin.

Vaihtoehtojen arviointi

Maksujen määräytyminen

Nykyinen maksumalli perustuu toiminnan ajankohtaan (aamu tai iltapäivä), ei osallistumisen keston. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa saman mittaisesta toiminnasta peritään eri maksu riippuen siitä, sijoittuuko toiminta aamupäivään vai iltapäivään.

Perusopetuslain lähtökohta on, että maksu määräytyy toiminnan laajuuden eli osallistumisajan perusteella.

Osallistumisajan pituuteen perustuva maksumalli perustuu palvelukokonaisuuteen. Malli tukee toiminnan järjestämistä ja on hallinnollisesti selkeä. Maksu ei määräydy suoraan yksittäisen lapsen päivittäisen osallistumisajan perusteella, vaan toiminnan kokonaiskustannusten pohjalta. Malli vähentää tulkintatilanteita ja vastaa valtakunnallista käytäntöä.

Tämän vuoksi maksujen määräytymisessä on perusteltua luopua aamu- ja iltapäiväaikoihin perustuvasta jaottelusta 1.1.2027 alkaen.

Maksuvapautus

Loviisan tulotaso on valtakunnallisesti keskimääräistä alhaisempi. Henkilökohtainen mediaanitulo on noin 2 600–2 750 euroa kuukaudessa.

Jos käyttöön otettaisiin tulorajoihin perustuva maksuvapautusmalli:

- merkittävä osa lapsiperheistä sijoittuisi tulorajojen alapuolelle tai niiden läheisyyteen
- maksuvapautusten piiri laajenisi pienituloisten lisäksi keskituloisiin
- asiakasmaksutuotot vähenisivät huomattavasti
- hallinnollinen työ lisääntyisi tuloseelvitysten käsittelyn vuoksi.

On huomioitava, että aamu- ja iltapäivätoiminnassa ei ole käytössä varhaiskasvatuksen kaltaista tulotietojärjestelmää, mikä lisäisi manuaalista työtä ja henkilötietojen käsittelyä ja näin edellyttää lisää työntekijäresurssia.

Harkinnanvarainen malli mahdollistaa yksilöllisen kokonaisharkinnan, kohdentaa maksuvapautukset tarkoituksenmukaisesti ja on hallinnollisesti kevyempi.

Johtopäätös

Lainsäädäntö, perheiden tulorakenne, kuntatalous ja hallinnollinen toteutettavuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaisin ratkaisu on mallin B mukainen:

- siirtyä osallistumisajan pituuteen perustuvaan maksujärjestelmään
- luopua aamu- ja iltapäiväaikoihin perustuvasta maksujen määräytymisestä
- säilyttää maksuvapautus harkinnanvaraisena ja vahvistaa sen käyttöä.

Tulorajoihin perustuva malli ei kohdentaisi maksuvapautuksia tarkoituksenmukaisesti, vaan lisäisi kustannuksia ja hallinnollista työtä.

Perusopetuksen suunnittelija esittelee asiaa kokouksessa.

Liite: Päätöksen vaikutusten arviointi 25.3.2026.

Oheismateriaali: Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaan hakijoiden määrä lukuvuosina 2025–2026 ja 2026–2027.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Kirsi Kinnunen

Ehdotus

Sivistyslautakunta päättää, että

1. perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksut määräytyvät 1.1.2027 alkaen päivittäisen osallistumisajan perusteella seuraavasti:

- enintään 4 tuntia päivässä: 95 euroa kuukaudessa
- yli 4 tuntia päivässä: 120 euroa kuukaudessa

2. asiaksamaksuista vapauttaminen tai maksun alentaminen myönnetään hakemuksesta harkinnanvaraisesti perusopetuslain (48. f §) mukaisesti

3. maksuvapautuksen mahdollisuudesta tiedotetaan huoltajille aktiivisesti osana aamu- ja iltapäivätoiminnan viestintää

4. maksuvapautus voidaan myöntää aikaisintaan sen kuukauden alusta, jolloin hakemus on vastaanotettu, ja päätös tehdään pääsääntöisesti lukuvuodeksi kerrallaan

5. tulorajoihin perustuvaa maksuvapautusmallia ei oteta käyttöön

6. päätös pannaan täytäntöön 1.1.2027 alkaen.

Päätös